

فرایند تغییر ارزشیابی پایان‌ترم دانشجویان در بخش مراقبت ویژه از شیوه سنتی به شیوه آزمون عملی با ساختار عینی (آسپی)

نویسندگان:

محسن تقدسی*^۱، فاطمه حسینی^۲، علی‌اکبری^۳

- ۱- گروه پرستاری داخلی جراحی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی کاشان، کاشان، ایران
 ۲- گروه پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی کاشان، کاشان، ایران.
 ۳- گروه پرستاری داخلی جراحی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان، رفسنجان، ایران

Journal of Education and Ethics in Nursing, Vol.5, No.3, Fall 2016

چکیده:

مقدمه: آموزش بالینی رکن اساسی پرستاری محسوب می‌گردد. آزمون بالینی با ساختار عینی، طیف وسیعی از مهارت‌های فنی و اساسی را در موقعیت‌های تجربی ارزیابی می‌کند. هدف از این مطالعه، تعیین میزان دستیابی به اهداف آموزشی بالینی جهت ارائه مراقبت‌های صحیح و اصولی در دانشجویان کارشناسی ارشد پرستاری مراقبت‌های ویژه بود.

روش کار: پژوهش حاضر یک مطالعه نیم تجربی است که به صورت پایلوت اجرا شد. واحدهای مورد پژوهش ۱۲ دانشجوی کارشناسی ارشد پرستاری مراقبت‌های ویژه در نیمه دوم سال ۱۳۹۶ بودند. هر دو روش ارزشیابی عملی با ساختار عینی و سنتی در ارزیابی پایان‌ترم در مورد آن‌ها انجام گرفت. اطلاعات از طریق پرسشنامه رضایت سنجی و چک‌لیست انجام پرسنجرهای بالینی پس از تأیید روایی و پایایی، جمع‌آوری شد. نمره نهایی و میزان رضایت دانشجویان بر اساس نمره کسب‌شده از دو شیوه مقایسه شد.

یافته‌ها: ۸۷ درصد دانشجویان از روش ارزشیابی عملی با ساختار عینی راضی بودند. دانشجویان از ارزشیابی به شیوه آسپی رضایت بیشتری نسبت به روش سنتی داشتند؛ اما میانگین نمرات دانشجویان در روش سنتی ۱۷/۵۲ بیشتر از روش آسپی ۱۶/۲۷ بود.

نتیجه‌گیری: با توجه به رضایتمندی دانشجویان پرستاری از روش ارزشیابی عملی با ساختار عینی در این مطالعه، به‌کارگیری آن در دانشکده‌های پرستاری ضرورت دارد.

واژگان کلیدی: ارزشیابی، دانشجویان پرستاری، آزمون عملی با ساختار عینی، پرستاری

J Educ Ethics Nurs 2016;5(3):21-26

مقدمه:

هرچه آموزش بالینی پربارتر باشد، دانشجویان امروز پرستارانی کارآمدتر برای فردا خواهند بود [۴]. ضعف در برنامه‌ریزی آموزش بالینی می‌تواند در نهایت موجب ضعف مهارت‌های حرفه‌ای دانش‌آموختگان و در نتیجه کاهش کارایی آنان شود [۵-۶ و ۲]. ارزشیابی آموزش بالینی رکن و اساس برنامه‌ریزی‌های آموزشی

آموزش بالینی به لحاظ اهمیت، به‌عنوان قلب آموزش حرفه‌ای پرستاری شناخته‌شده است [۱]. آموزش بالینی موجود، توانایی لازم را برای ابراز لیاقت و مهارت بالینی به دانشجو نمی‌دهد [۲]. دانش‌آموختگان پرستاری مهارت کافی در محیط‌های بالینی برخوردار نبوده و در فرایند مشکل‌گشایی دچار ضعف هستند [۳].

*نویسنده مسئول، نشانی: کاشان، دانشگاه علوم پزشکی کاشان، دانشکده پرستاری و مامایی، گروه پرستاری داخلی جراحی.

پست الکترونیک: Taghdosi-1345@yahoo.com

تلفن تماس: ۰۳۱-۵۵۵۴۰۰۲۱

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۳/۲۳

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۱۱/۲۶

رفسنجان به‌صورت پایلوت انجام شد. هدف این تحقیق تعیین میزان دستیابی به اهداف آموزشی بالینی جهت ارائه مراقبت‌های صحیح و اصولی در دانشجویان کارشناسی ارشد پرستاری مراقبت‌های ویژه بود.

روش کار:

مطالعه حاضر به شیوه نیمه تجربی و پایلوت انجام شد. فرایند ارزشیابی حاضر بامطالعه کتب و منابع موجود و جستجوی الکترونیکی و اخذ نظر صاحب‌نظران دانشکده پرستاری تدوین شد. دانشجویان کارشناسی ارشد ویژه در طی یک‌ترم تحصیلی (نیمسال دوم تحصیلی) سال ۱۳۹۶ در واحد کارآموزی‌ای سی یو با این شیوه مورد ارزشیابی قرار گرفتند. در این فرایند کلیه دانشجویان هر دو روش ارزشیابی عملی با ساختار آسپی توسط سایر مربی‌های دانشکده و سنتی توسط مربی کارآموزی را می‌گذراندند و درنهایت میانگین دو نمره ارزشیابی به‌عنوان نمره دانشجو اعلام شد. برای بررسی کارآمد بودن فرایند نمرات ارزشیابی و رضایت‌مندی دانشجویان از دو روش محاسبه و مقایسه شد. درروش سنتی ارزشیابی با توجه آزمون کتبی پایان‌بخش، مشاهده عملکرد دانشجویان توسط مربی و انجام تکالیف در طی کارآموزی بود. مربی کارآموزی دانشجویان را پایش و نمرات را اعلام کرد. درروش آسپی ارزشیابی عملی با ساختار عینی مورد ارزشیابی قرار گرفتند. آزمون ارزشیابی عملی با ساختار عینی از ۱۰ ایستگاه تشکیل شد. ایستگاه ۱- APACHE II ۲- فرایند پرستاری ۳- فشارخون و تنفس بیمار ۴- ساکشن ۵- مقیاس برادن ۶- دفع مایعات بیمار ۷- جداسازی از دستگاه ونتیلاتور ۸- مقایسه اسمولاریته سرم و خون ۹- چک CVP ۱۰- O₂SAT هر ایستگاه پنج دقیقه طول می‌کشید و فاصله بین ایستگاه‌ها نیز یک دقیقه بود. دوازده دانشجو در طی یک ساعت آزمون شدند. در تمام این ایستگاه‌ها مشاهده‌کننده قرار داشت که از چک لیست‌های روا و پایا شده و موردتوافق، برای نمره دهی عملکرد دانشجویان استفاده کردند که در پایان بازخورد مناسب را به دانشجو می‌دادند. پرسشنامه رضایت‌مندی از روش ارزشیابی بعد از پایان آزمون به شیوه سنتی و آزمون به شیوه آسپی بعد از آخرین ایستگاه در اختیار دانشجویان قرار داده شد، که توسط آن‌ها تکمیل گردید. این پرسشنامه توسط لطیفی و همکاران ساخته شده است و شامل ۱۱ سؤال در زمینه مشابه بودن موضوعات موجود درروش آموزش و فرم ارزشیابی با تجربیات بالینی مواجه شده در کارآموزی، ایجاد علاقه و انگیزه برای مشارکت دانشجو در یادگیری، دریافت بازخورد از مربی در مورد کارهای خود، توجه به جنبه‌های مختلف کارآموزی و نه تک‌بعدی بودن آن، کمک به یافتن موارد نقص و جبران آن طی کارآموزی،

است. ارزشیابی به معنای دریافت بازخورد بوده و ارزشیابی عملکرد اساتید و دانشجویان جهت برآورد میزان تحقق اهداف آموزشی از وظایف دانشکده‌ها است [۸-۶]. ارزشیابی با شناسایی نقاط ضعف و قدرت موجب تشخیص فرصت‌ها و تهدیدها بوده و تلاش جهت رسیدن به وضع مطلوب و کسب جایگاه برتر را موجب می‌گردد [۹]. راهکارهای ارزشیابی دانشجویان علوم پزشکی شامل: مشاهده، امتحان عملی، شفاهی، کتبی، اجرای پروژه، امتحان برنامه‌ریزی‌شده و سنجش مهارت است [۸]. علی‌رغم وجود روش‌های ارزشیابی گوناگون، در اغلب موارد ارزشیابی دانشجویان توسط یک فرد (مدرس بالینی) صورت می‌گیرد [۶]. درحالی‌که اعتقاد بر این است که بینش کسب‌شده از دیدگاه‌های چند نفر، معتبرتر از دیدگاه فردی می‌باشد. شواهد نشان می‌دهد که به‌طورمعمول ارزیابی دانشجویان محدود به اطلاعات ذهنی بوده و هیچ بازخوردی به فرد نمی‌دهد [۸]؛ بنابراین مسئله ارزشیابی بالینی همچنان جزو مشکلات لاینحل در آموزش پرستاری ایران باقی‌مانده است. اغلب مربیان و دانشجویان از نحوه ارزشیابی بالینی رضایت ندارند [۱۰]؛ بنابراین تغییر شیوه ارزشیابی سنتی به شکل نوین برای سنجش ابعاد مختلف و ارتقا عملکرد بالینی پرستاری کاملاً لازم است. ارزشیابی بالینی ساختاریافته عینی (OSPE) به‌عنوان یک روش طلایی در ارزشیابی بالینی است که می‌تواند میزان تحقق اهداف آموزشی را بسنجد [۱۱]. از طریق ارزشیابی می‌توان به نقاط قوت و کاستی‌های برنامه‌های آموزشی پی برد و راهکارهای مناسبی را در جهت ارتقاء سیستم آموزشی ارائه نمود [۱۲]. معایب روش‌های سنتی ارزشیابی در کارآموزی‌ها مانند احتمالی بودن مهارتی که باید دانشجو انجام دهد، یکسان نبودن شرایط ارزیابی (نوع مهارت، زمان ارزیابی) برای همه دانشجویان، تأثیر ذهنیت قبلی ارزیاب از دانشجو و غیره در آن کمتر است. درروش معمول دانشجو به سؤالات شفاهی مربی به‌صورت پرسش و پاسخ، جواب داده و علاوه بر عملکرد صحیح در زمان اجرای فن، به مواردی ازجمله داشتن اعتمادبه‌نفس، سرعت عمل و رعایت لباس فرم مناسب امتیاز تعلق گرفته و نمره درس موردنظر به دانشجو داده خواهد شد و چون معمولاً ارزشیابی توسط مربی بالینی، برگزار می‌شود، اعمال نظر مربی در آن بی‌تأثیر نخواهد بود. متأسفانه در حال حاضر نحوه برگزاری امتحانات بالینی درس مراقبت‌های ویژه پرستاری به این شیوه است. استفاده از آزمون‌های عینی که از این ایرادات میرا است، مخصوصاً اینکه توسط دانشکده برگزار شود و همزمان استاد و دانشجو را ارزیابی کند. در برنامه‌های آموزشی گسترش نیافته است؛ بنابراین مطالعه حاضر در راستای تغییر فرایند ارزشیابی پایان‌ترم دانشجویان در بخش مراقبت ویژه به‌صورت ادغام شیوه سنتی و شیوه آسپی در دانشکده پرستاری و مامایی

ایجاد انگیزه برای استفاده از کتاب‌ها و سایر منابع علمی، توجه به سیر پیشرفت دانشجو و نه وضعیت نهایی، همسو بودن موضوعات موجود در روش ارزشیابی با اهداف کارآموزی بالینی، منصفانه بودن ارزشیابی در هر شیوه آموزشی و رضایت از شیوه آموزشی بود. میزان رضایت با استفاده از یک مقیاس لیکرت سه‌درجه‌ای از "رضایت ندارم" (نمره صفر)، "رضایت نسبی دارم" (نمره یک) و "رضایت کامل دارم" (نمره دو)، مشخص گردید. اعتبار این پرسشنامه در مطالعه لطیفی و همکاران با روش اعتبار محتوی تأیید شده است. پایایی پرسشنامه در مطالعه حاضر با ضریب آلفای کرونباخ برای این ابزار، ۰/۷ به دست آمد [۱۳]. همچنین پرسشنامه مربوط به رضایت‌مندی از طراحی ایستگاه‌های آسپی، بعد از برگزاری آزمون، توسط دانشجویان تکمیل شد. داده‌ها توسط آمار توصیفی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نمره نهایی دانشجویان بر اساس میانگین نمره دو روش ارزشیابی محاسبه و اعلام شد.

یافته‌ها:

بخش مهم اصلی این مطالعه در خصوص ارزیابی مهارت‌های بالینی دانشجویان بود. در این مطالعه سعی بر آن بود که پروسیجرهای مهم اصلی پرستاری مورد ارزیابی قرار بگیرد. بدین منظور ۱۰ ایستگاه به ارزیابی مهارت‌های اصلی مورد انتظار دانشجویان اختصاص یافت که در بخش‌های مختلف قبلاً با آن‌ها مواجه شده‌اند. میانگین نمرات نیز نشان می‌دهد که در مجموع مهارت دانشجویان از حد بالایی (۱۶/۸۹)، برخوردار می‌باشد. میانگین نمره دانشجویان از روش ارزشیابی به شیوه سنتی (۱۷/۵۲)، بیشتر از روش آسپی (۱۶/۲۷) بود. همچنین مقایسه میانگین نمره رضایت‌مندی دانشجویان بعد از اعلام نمره نشان داد که رضایت از روش ارزشیابی آسپی بیشتر از روش ارزشیابی به شیوه معمول بود. ۵۸/۳ درصد از دانشجویان از روش ارزشیابی آسپی کاملاً راضی و ۱۶ درصد رضایت نسبی و ۳ درصد کاملاً ناراضی بودند.

جدول ۱: مقایسه نمرات کسب‌شده از دو روش ارزشیابی توسط دانشجویان

شماره دانشجو	نمرات روش سنتی	نمرات روش آسپی	میانگین نمرات دو روش
۱	۱۸	۱۶	۱۷
۲	۱۷	۱۸	۱۷,۵
۳	۱۹	۱۶	۱۷,۵
۴	۱۶	۱۵	۱۵,۵
۵	۱۸,۵	۱۴	۱۶,۲۵
۶	۱۷,۵	۱۷	۱۷,۱۲۵
۷	۱۹,۲۵	۱۶	۱۷,۶۲
۸	۱۷	۱۶	۱۶,۵
۹	۱۸,۲۵	۱۷	۱۷,۶۲
۱۰	۱۶,۵	۱۶	۱۶,۱۲۵
۱۱	۱۷,۲۵	۱۶,۷۵	۱۷
۱۲	۱۶	۱۸	۱۷
جمع کل نمرات	۲۱۰,۲۵	۱۹۵,۲۵	۲۰۲,۱۷
میانگین	۱۷/۵۲	۱۶/۲۷	۱۶/۸۹

جدول ۲: مقایسه رضایت‌مندی دانشجویان از شیوه ارزشیابی سنتی و شیوه ارزشیابی آسپی

رضایت‌مندی دانشجویان از شیوه ارزشیابی	سنتی		آسپی	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد
رضایت ندارم	۳	۳	۳	۳
رضایت نسبی	۴	۳۳/۳	۲	۱۶
رضایت کامل	۵	۴۱/۶	۷	۵۸/۳
جمع	۱۲	۱۰۰	۱۲	۱۰۰

جدول ۳: میزان رضایت دانشجویان از نحوی برگزاری آزمون آسپی

میزان رضایت از نحوی برگزاری آزمون آسپی	بالا		متوسط		پایین	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
زمان ایستگاه‌ها	۳	۲۵	۷	۵۸/۳	۲	۱۶/۶
مکان ایستگاه‌ها	۷	۵۸/۳	۴	۳۳/۳	۱	۸/۳
هماهنگی مواد چک‌لیست باهدف‌های ایستگاه‌ها	۷	۵۸/۳	۵	۴۱/۶	۰	۰
توانایی ایستگاه اندازه‌گیری مهارت دانشجو با توجه به هدف	۹	۷۵	۱	۸/۳	۲	۱۶/۶
مشخص و مفهوم بودن مواد چک‌لیست	۱۰	۸۳/۳	۱	۸/۳	۱	۸/۳
گویا بودن اطلاعات ارائه‌شده در سناریو و دستورالعمل هر ایستگاه‌ها	۸	۶۶/۶	۳	۲۵	۱	۸/۳

بحث:

نهایی از مدیران و سوپروایزرهای پرستاری در مورد میزان مهارت پرستاران شاغلی که در دوران دانشجویی با استفاده از این روش مورد ارزشیابی قرار گرفتند، دارد.

نتیجه‌گیری:

فرایند ارزشیابی در دانشکده پرستاری به مدت یک‌ترم اجرا شد. با توجه به نتایج حاصله و اثربخشی این روش ارزشیابی، سعی بر ادامه اجرای این روش ارزشیابی می‌باشد. با توجه به اینکه کوریکولوم آموزشی و ساختار آموزشی دانشکده‌های پرستاری یکسان است، این روش ارزشیابی قابلیت اجرا در سایر مراکز آموزشی را دارد. با اجرای صحیح این روش در دانشکده پرستاری، علاوه بر تربیت پرستاران کارآمد، متبحر و کاهش خطاهای شغلی، به هدف اصلی حرفه و علم پرستاری که مراقبت بیمار محور است، نزدیک خواهیم شد.

تشکر و قدردانی:

انجام این تحقیق بدون حمایت معاونت آموزشی و مربیان دانشکده پرستاری، همچنین همکاری دانشجویان و همکاران محترم بیمارستان علی بن ابیطالب میسر نمی‌گردید. از کلیه این عزیزان که برای انجام این طرح تحقیقاتی ما را یاری و حمایت نمودند، تشکر می‌گردد.

تعارض منافع:

هیچ‌گونه تعارض منافی بین نویسندگان این مقاله وجود نداشت.

References:

- Pazokian M, Rasooli M. Nursing education challenges in the world. J Med Educ Dev 2013;5(8):18-26.
- Heydari M, Shahbazi S, Sheykhi R, Heydari K. Problems of clinical education of nursing students in clinical settings. Health Care 2012;13(1):19-23.

3. Haghani F, Azarbarzin M. Active learning: An approach for reducing theory-practice gap in nursing. *IJME* 2017;11:1-9.
4. Heydari A, Soudmand P, Hajiabadi F, Armat M, Rad M. The Causes and Solutions of the Theory and Practice Gap from Nursing Education View Point: A Review Article. *J Med Educ Dev* 2013;7(14):72-85.
5. Sharafi S, Chamanzari h, Pouresmail Z, Rajabpour M, Razi M. Evaluation of coordinate Theoretical training with clinical training in nursing students from the perspective of teachers of Nursing and Midwifery in Mashhad. *NUJ* 2017;19(61):33-40.
6. Alimohammadi N, Tabari R, Niknamy M, Kazemnejad L E. Evaluation of students' clinical skills: Agreement of self-assessment and clinical teacher assessment scores. *J Holis Nurs Midwifery* 2016;26(1):21-9.
7. Arfaie K. Priorities of Clinical Education Evaluation from Nursing and Midwifery Students' Perspective. *Iran J Nursing* 2012;25(75):71-7.
8. Basir shabestari S, Shirinbak I, Sefidi F, Sarchami R. Comparison of traditional and Objective Structured Clinical Examination (OSCE) exams in terms of clinical skills assessment and attitudes of dental students of Qazvin dental school. *J Med Educ Dev* 2014;9(3):67-74.
9. Narenji F, Rozbahani N, Amiri L. The effective education and evaluation program on clinical learning of nursing and midwifery instructors and students opinion in Arak University of Medical Sciences, 2008. *Arak Med Univ J* 2010;12(4):103-10.
10. Salehi K, Salehi Z, Shakour M, Haghani F. A Review on OSCE for Clinical Evaluation of Nursing and Midwifery Students in Iran. *Educ Strategy Med Sci* 2018, 11(2): 1-7.
11. Mousavizadeh SN, Manoochehri H, Hosseini M, Ahmad Larjani F. Effect of Objective Structured Clinical Examination on Nursing Students' Clinical Skills. *J Res Med Dental Sci* 2018; 6(1): 323-329.
12. Reza Masouleh S, Zare A, Chehrzad M, Atr Kar Ruoshan Z. Comparing two methods of evaluation, objective structured practical examination and traditional examination, on the satisfaction of students in Shahid Beheshti faculty of nursing and midwifery. *J Holist Nurs Midwifery* 2008;18(1):22-30.
13. Latifi M, Shaban M, Nikbakht Nasrabadi A, Mehran A, Parsa Yekta Z. Effect of clinical evaluation with portfolio on critical thinking skills of nursing students. *Iranian Journal of Medical Education*. 2011;11(4):368-81.
14. Pishkar Mofrad Z, Navidian A, Robabi H. An assessment of traditional and objective structured practical evaluation methods on satisfaction of nursing students in Zahedan Faculty of Nursing and Midwifery: A comparing. *The Journal of Medical Education and Development*. 2013;7(4):2-14.

The process of changing the final assessment of students in the Intensive Care Unit from the traditional approach to a practical test with an objective structure

Mohsen Taghadosi ^{*1}, Fatemeh Hossieni ², Ali Akbary ³

Received: 2017/15/02

Accepted: 2018/13/06

1. Dept of Medical Surgical Nursing, Faculty of Nursing and Midwifery, Kashan University of Medical Sciences, Kashan, Iran.
2. Dept of Nursing, Faculty of Nursing and Midwifery, Kashan University of Medical Sciences, Kashan, Iran.
3. Dept of Medical Surgical Nursing, Faculty of Nursing and Midwifery, Rafsanjan University of Medical Sciences, Rafsanjan, Iran

Journal of Education and Ethics in Nursing, Vol.5, No.3, Fall 2016

J Educ Ethics Nurs 2016; 5(3):21-26

Abstract:

Introduction:

Clinical education is a pivotal element of nursing. A clinical test with objective structure evaluates a range of technical and fundamental skills in empirical situations. The purpose of this study was to determine the extent to which clinical educational goals were achieved in order to provide proper and in-place care to undergraduate students in nursing care.

Materials and Methods:

This is a half-experimental pilot study. The research units were 12 Master's students of nursing care in the second half of 2017. Both practical appraisal methods with objective and traditional structure were evaluated at the end of the course. Data were collected through a questionnaire of satisfaction and a checklist of clinical questionnaires after confirmation of validity and reliability. The final score and student satisfaction were compared based on the score obtained in two ways.

Results:

87% of students were satisfied with the practical evaluation method with objective structure. Students were more satisfied with ASEPT method than traditional method. But the mean scores of students in the traditional method were higher than those in ASEPT method, 17.22 to 16.27, respectively.

Conclusion:

Considering the satisfaction of nursing students with practical evaluation method with objective structure in this study, its application in nursing schools is necessary.

Keywords: Evaluation, Nursing Students, Practical Test with Objective Structure, Nursing